

نصب دوربین در یک دهه اخیر بنا به دلایلی مورد توجه اشخاص حقیقی و حقوقی و سازمان‌ها و نهادها قرار گرفته است.

هرچند نصب دوربین در اماکن عمومی، چهار راه‌ها، هتل‌ها و بعضی از مراکز دیگر مورد توجه پلیس برای جلوگیری از جرایم یا اینکه ثبت جرایم توسط پلیس برای شناسایی مجرمان بوده اما محل قانونی نداشته و ندارد مگر در بعضی موارد که قانونگذار اجازه صریح داده باشد از قبیل ماده 3 قانون اخذ جرایم راهنمایی و رانندگی مصوب 1390 که مطابق آن برای ثبت تخلفات به وزارت راه و ترابری و شهرداری‌ها اجازه داده است که در شوارع و چهار راه‌ها دوربین نصب کنند.

در دهه‌های اخیر، نصب دوربین در طلا فروشی‌ها و بانک‌ها و موسسات مالی مورد توجه جدی بوده که دارای آثار مثبت اجتماعی بوده است به دلیل اینکه در بعضی موارد موجب کاهش جرایم شده و در بعضی موارد باعث شناسایی مجرم پس از وقوع جرم شده و از جهتی باعث حفاظت از اموال و دارایی و سرمایه انسانی شده است. اما علاوه بر نصب دوربین در مکان‌های ذکر شده فروشگاه‌ها، ادارات، نهادها و سازمان‌های مختلف در حوزه مأموریت اداری خود اقدام به نصب دوربین برای نظارت کرده‌اند.

در این راستا در بعضی مواقع این عمل باعث سوء استفاده شده و بعضی‌ها نیز تلاش داشته‌اند در آرایشگاه‌های زنانه و مردانه یا استخرهای ورزشی اقدام به نصب دوربین کنند که نسبت به آرایشگاه‌های زنانه و استخرها نصب دوربین مورد انتقاد قرار گرفته که صاحبان چنین اماکنی بنا به دلایلی و برای جلوگیری از هرگونه مفسده از نصب آن خود داری کرده‌اند.

باید توجه داشت که نصب دوربین اگرچه دارای آثار مثبت است اما در بعضی مواقع باعث ورود به حریم خصوصی اشخاص خواهد شد که این خطر ناک است و در بعضی موارد اشخاص حقیقی و حقوقی دوربین را برای جمع آوری اطلاعات خود نصب می‌کنند که این جمع آوری اطلاعات فاقد ارزش اماره قانونی بوده و جزو ادله شرعی محسوب نمی‌شود. هرچند ممکن است دارای ارزش اماره قضایی باشد و احتمال دارد مورد توجه قرار نگیرد و این روند نصب دوربین در جامعه رواج پیدا کرده است باید در این رابطه گفت: اولاً لازم است محل قانونی آن را مانند ماده 3 قانون رسیدگی به تخلفات راهنمایی و رانندگی ایجاد کرد. ثانیاً اگر قوانین لازم موجود نباشد برای اینکه مورد استفاده عمومی قرار بگیرد راهکار قانونی ایجاد شود. ثالثاً اگر شرایط اجتماعی و اقتصادی اجازه می‌دهد نیازمند جرم انگاری است، جرم انگاری شود، نه اینکه اشخاص حقیقی و حقوقی با سلیق خود اقدام به نصب دوربین و جمع آوری اطلاعات کنند.

هرچند قانونگذار در بند یک ماده 3 آیین نامه دفاتر خدمات اینترنتی به طریقی به جمع آوری داده‌ها اشاره داشته و از جهتی ماده 36 قانون جرایم رایانه ای به توصیف و تفتیش داده‌ها یا سامانه‌های رایانه‌ها اشاره کرده است لیکن تأکید جدی به اذن مقام قضایی و دستور قضایی وجود داشته است. ماده 31 قانون تجارت الکترونیک مصوب 1382 نیز به دفاتر خدمات صدور گواهی الکترونیکی اشاره داشته اما در همین راستا معاونت اجتماعی پلیس فضای تولید و تبادل اطلاعات ناجا دستور العملی را در 20 بند تدوین و برای اجرا ابلاغ کرده است، که بند 17 این دستورالعمل صاحبان کافی نت را ملزم به نصب دوربین کرده است.

از باب اینکه جزو واحد صنفی محسوب شده و تابع قانون نظام صنفی است. گرچه صنفی بودن و مکان عمومی بودن بر آن تلقی می‌کند به این معنا نیست که دوربین نصب شود برای دریافت داده‌های رایانه ای زیرا قانونگذار بیان داشته دفاتری که خدمات اینترنتی ارائه می‌کنند داده‌ها را برای مدت 6 ماه نگهداری کنند. این نگهداری داده‌ها و اطلاعات و یا داده ترافیک در سیستم رایانه ضبط، ثبت و نگهداری شود. نه اینکه کافی نت مجهز به نصب دوربین شود. به نظر می‌رسد آنچه در آن برداشت حقوقی نیست هرچند مکان عمومی است اما باید داده‌ها طبق ماده 32 قانون جرایم رایانه ای برای مدت 6 ماه نگهداری شود. در نهایت باید تصریح کرد که نصب دوربین در مکان عمومی نیازمند نص صریح قانون است اگر باتوجه به شرایط ایجاد شده اجتماعی نصب دوربین در اماکن و سازمان‌ها و مکان‌ها و نهادها و فروشگاه‌ها و هتل‌ها و آرایشگاه‌ها و مشاوران املاک و نمایندگان داران اتومبیل قانونی نشود، خطر غیرقابل جبرانی دامنگیر جامعه خواهد شد. هرچند نگارنده معتقد است در برخی موارد لازم و ضروری است لیکن نیازمند قانونی کردن آن هستیم. مانند ماده 3 قانون رسیدگی به تخلفات راهنمایی و رانندگی سازمان‌ها و نهادهایی که بنا دارند بند 6 اصل 156 قانون اساسی را برای پیشگیری از وقوع جرایم کاربردی کنند، لازم است آن را قانونمند کنند، نه سلیقه‌ای و مطابق برداشت شخصی عمل کنند زیرا ضرری متوجه جامعه خواهد شد و امنیت روحی و روانی مردم به خطر می‌افتد، حریم خصوصی مورد تعرض قرار خواهد گرفت، بنابراین توصیه به قانونگرایی و قانونمداری می‌شود.

*استاد دانشگاه و حقوقدان